

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(746.60) [dikt] 50
5579 [50]

Andreas Butenschön

DIKT
AF

ANDREA BUTENSCHÖN

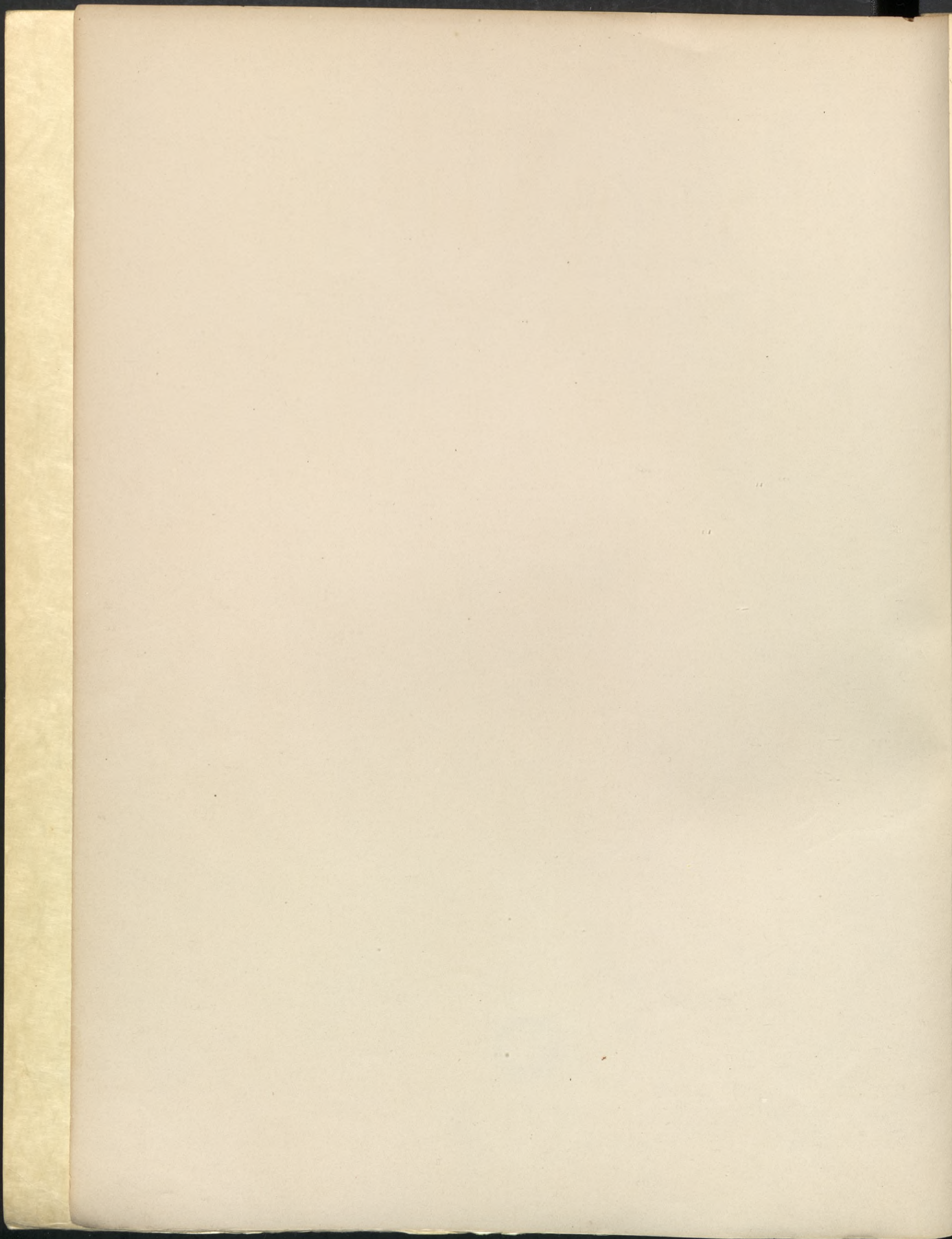
ILLUSTRERAD AF
JULIUS WENGEL

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

sv. $\frac{34}{667}$.

TAJ MAHAL

TAJ MAHAL

DIKT

AF

ANDREA BUTENSCHÖN

ILLUSTRERAD

AF

IULIUS WENGEL

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNER

All rätt förbehållen!

STOCKHOLM 1894

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

ILLUSTRATIONER OCH OMSLAG UTFÖRDA I GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT

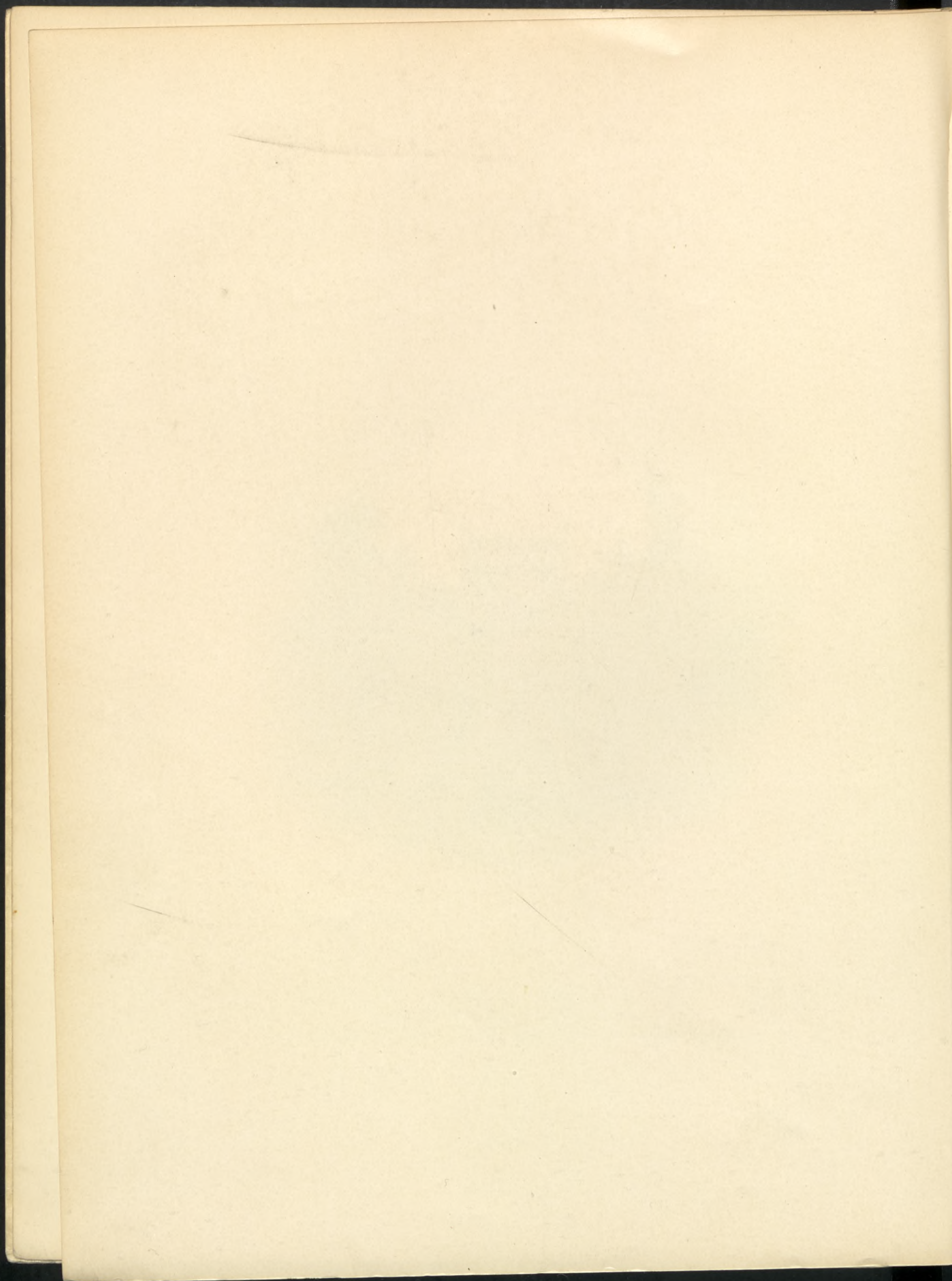
Allt för försäkrat

STOCKHOLM 1894

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEN & SÖNER

ILLUSTRATIONER OCH OMSLAG UTGIFNA I GENSKAFFNINGENS LITHOGRAFISKA ANSTALT

FORSKAREN OCH SKALDEN
PROFESSOR VIKTOR RYDBERG
VÖRDSAMT TILLEGNAD
AF
ANDREA BUTENSCHÖN

SHAH JAHAN
EFTER ETT SAMTIDIGT PORTRÄTT

Baber, stiftad i 6:te led af Tunga, som grundade Moguldynastin i Indien 1526. Under hans närmast tillräckligt omfattande eröfringar och väster i sin makt och äro vid denna tid haf växelvis i Agra och Delhi, uppfördes de vackra och i många stycken än i dag väcka utaf oss beundran, märkvärdiga byggnader.

Om palatset i Delhi, af hvilka byggnader som äro ännu skrifver Fergusson i sin *Architecture of India* (1848) s. 225. Det sålunda var det präktigaste palatset i östern, hvarken i utseende eller i plan och utfördes enligt en enda ledande grundplan.

Här står den omtalade riksdynastiens äro och rikedom i språk måste väckt äro i paradiset.

Taj Mahal, byggnadens i Indien som äro ännu bevarade uppfördes i Agra mellan åren 1631—48 åt Shah Jahan, den förste mogulkejsaren, 'Shahzadeh Mahal' (den utkastade i palatset) hustru, som var en af de vackraste och sina älskvärda egenskaper. En Mahomed Kibkib, som äro en af de som stått till skriva detta verk en europe. Om dess utseende och utseende har man sagt, att de äro »grundlagda af titaner och höllas af guld och silver».

Taj Mahal är byggd af vit marmor och är utseendet. Öfver de i arabisk stil hvälfda fönstren och portarna stått de i arabisk utseendet marmorskift — tänkespråk utseendet. De stått utseendet af byggnaden och planeringarne är öfvertäckta

* Af hvar utseendet byggnader stått utseendet utseendet och Muntara Zemane.

SHAH JAHAN
EFTER ETT SAMTIDIGT FÖRTRÄFF

INLEDNING.

Baber, ättling i 6:te led af Timur Lenk, grundade mogulernas välde i Indien 1526. Under hans närmast följande efterträdare utvidgades riket genom nya eröfringar och växte i yttre makt och inre välstånd. Under Shah Jahan, som höll hof växelvis i Agra och Delhi, uppfördes de världsberömda byggnader, af hvilka några än i dag väcka européens beundran, märkvärdigt väl bibehållna som de äro.

Om palatset i Delhi, af hvilket tyvärr blott några få salar återstå, skrifver Fergusson i sin *Architecture of India*: »Palatset i Delhi är, eller rättare, var det präktigaste palatset i östern, kanske i hela världen. Planen till det lades och utfördes enligt en enda ledande grundtanke».

Här stod den omtalade påfågelstronen, som i sin fabelaktiga juvelprakt måste »väckt afund i paradiset».

Taj Mahal, »byggnadernas krona», är det mausoleum, hvilket uppfördes i Agra mellan åren 1631—48 åt Shah Jahans gemål, Arjamand Banu Begum, »Mumtaz Mahal»¹ (»den utkorade i palatset») kallad, berömd för sin stora skönhet och sina älskvärda egenskaper. Isa Mahomed Effendi var arkitekten, och det är ett misstag att tillskrifva detta verk en europé. Om mogulernas byggnadsverk har man sagt, att de äro »grundlagda af titaner och fullbordade af guldsmeder».

Taj Mahal är byggdt af alabaster och hvit marmor. Öfver de i arabisk stil hvälfda fönstren och portalerna smyger sig i fyrkant en svart marmorskrift — tänkespråk ur korånen. »Den undre delen af väggarne och panelningarne är öfvertäckt

¹ Af hennes många benämningar märkas vidare: Taj Bibi och Mumtaza Zemane.

med tulpaner, oleandrar och fullt utslagna liljor i bas-relief på den hvita marmorn; och ehuru blomsterinläggningen i ädla stenar glänser starkt på nära håll, verkar den på det hela taget nästan färglöst, och vi behålla ett allt beherrskande intryck af hvithet, tysthet och lugn». — »Det är sammansättningen af så många sköna konstalster och det fullkomliga sätt, på hvilket det ena underordnas det andra, som bildar en *helhet*, till hvilken världen icke kan uppvisa ett motstycke». Fönstren äro slutna af det finaste gallerverk i marmor, hvilket blott låter en sparsam belysning tränga in i byggnadens inre.

Kejsarparets stoft hvilar i den undre våningen, i grafkällaren, under det att cenotaferna stå i den öfre, i hufvudrummet under dômen, omgifna i en cirkel af en hög skärm, likaledes af genombruten marmor i de vackraste mönster.

Ekot i Taj Mahal är underbart.

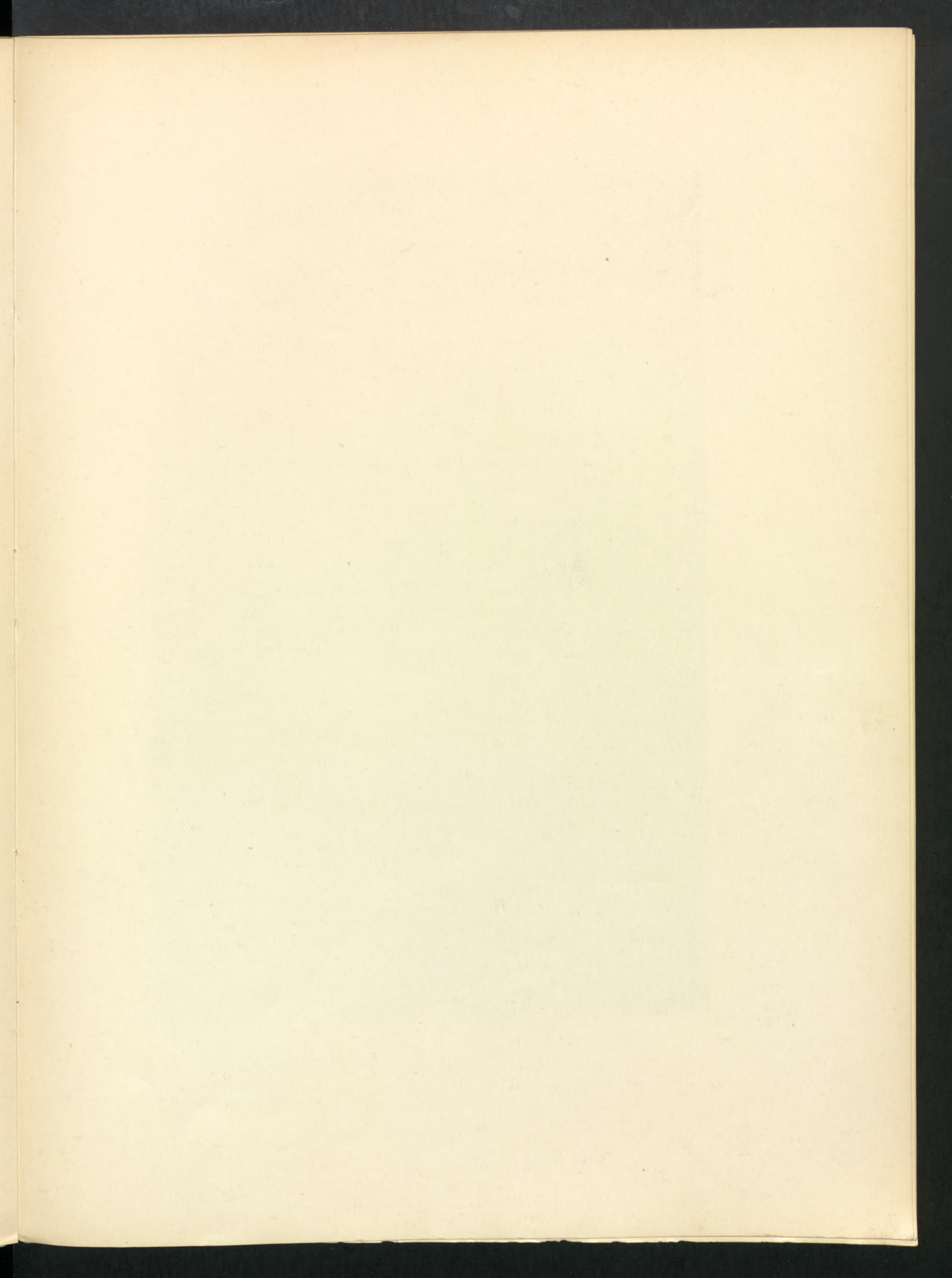
Utanför sträcker sig en trädgård,² full af tropikens rika växtlighet. Ingångsporten härtill är i sig själf ett värdigt monument. Från den samma sträcker sig inom marmorbäddar en kanal, kantad af en marmorstig, utmed hvilken blommor växa, och längs hvilken höga cypresser resa sig, ända fram till det snöhvita Taj Mahal med sina graciösa minareter och luftiga kupoler mot den turkosblå himlen.

Å ömse sidor om mausoleet — på något afstånd — stå tvenne moskéer, liksom ingångsporten af röd sandsten och i särdeles vacker byggnadsstil.

Det var Shah Jahans mening att åt sig själf uppföra ett motsvarande mausoleum af svart marmor midt emot på Jumnas andra strand, och en silfverbro skulle förenat de båda grifterna. Men hans son Aurangzeb lät fängsla honom för lifstiden, innan denna plan verkställdes. De tjugutusen trälar, hvilka under sjutton år arbetade på Taj Mahal, lära ha lidit mycken nöd.

¹ Fergusson, *Architecture of India*.

² Det säges, att denna trädgård var kejsarinnan Arjamands lustgård under lifstiden.

ARIAMAND-BANU-BEGUM
MUMTAZ-I-MAHAL

TAJ MAHAL.

«Jag (dit namn) säger: Denna världen är en lek. Ge öfver den, men bygg ej på den! Denna världen är en lek. Sjunk äro ögonblick i dina ögon, ty det som kostar öfver, är evigt.»

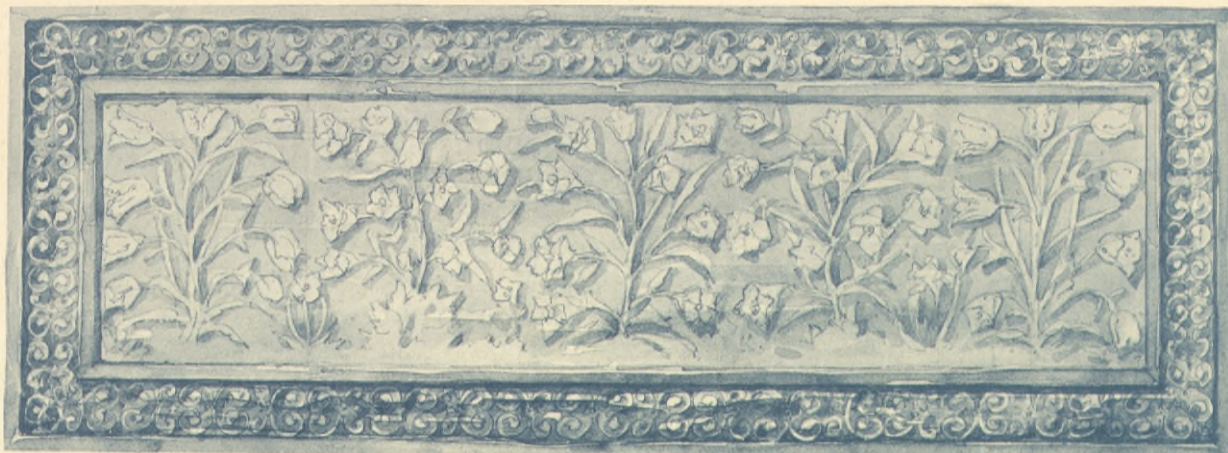
— (Muntari i Taj Mahal.)

Det står ett slott vid Jasmins strand:
Det slottet är en suckens graf.

Som vittnar mildt om än i dag,
Att Allah tog hvad Allah gaf,
Och längs kring slottets hela rund
hveder utan tal
Hä mejslats in på marmorgrund
För Mumtaz-i-Mahal.

— Går du hit en mänskensqväll,
En sagan varit het och lång,
— Och ned på sval en marmorhäll
En sömn, dröm — Det var en gång
En öfver mogulsk sagonatt
En öfver morgonland,
— Och som lyste matt
En öfver kungens brand.

TAJ MAHAL.

»Jesus (frid vare honom) säger: Denna världen är en bro. Gå öfver den, men bygg ej på den! Denna världen är en timma. Skänk dess ögonblick åt dina böner, ty det, som kommer efteråt, är osedt.»

(Inskription å Taj Mahal.)

I.

Det står ett slott vid Jumnas strand;
Det slottet är en snövit graf,
Som vittnar mildt om än i dag,
Att Allah tog hvad Allah gaf,
Och längs kring slottets hela rund
Juveler utan tal
Ha mejslats in på marmorgrund
För Mumtaz-i-Mahal.

Och går du hit en månskensqväll,
Då dagen varit het och lång,
Sjunk ned på sval en marmorhäll
Och, vaken, dröm — Det var en gång
En tid af mogulsk sagonatt
I Indiens morgonland,
Då alla stjärnor lyste matt
Vid krigarfacklans brand.

Shah Jahan var en mäktig drott,
 Skrif, bard, hans lof i blod och guld!
 Men främst af allt han satte dock
 Gemålen, haremsstjärnan huld.
 Hör, Jumnas våg vid griftens rum
 Brusar med saktad fart,
 Om Arjamand Banu Begum
 Den hviskar underbart.

Med diadem i furstlig glans
 I harems fyllda sal
 Ej herrligare qvinna fanns
 Än Mumtaz-i-Mahal.
 Sin drottningsspira mjukt hon höll
 Bak nedfälld, mörk gardin,
 Och mildt på världen blicken föll
 Från »tornet af jasmin».¹

Bland rosor under mandelträd,
 Just där var hennes rätta hem,
 I Rung Mahal,² en lotus skär,
 Hon sedan svalkat solad lem,
 Då kring Padishahn's³ majestät
 Smaragderna pelarrad
 Slöt ring, då herrskarn utgå lät
 Lag öfver land och stad.

Från Delhis sol han drog i fält
 Att söka svalka i Kashmir,
 På elefant med purpuntält,
 Med harem, omrah⁴ och vizir.
 Likt gudars här ett glittertåg
 Drog öfver Ganges slätt,
 I rosenskyar målet låg
 Och gjorde marschen lätt.

* * *

¹ Ett för sin vackra byggnadsstil och mosaik beryktadt marmortorn, som från Agras fästningsvallar ser ned öfver Jumna. Det tillhör Zenana eller harem i fästningens palats. — ² Badsal. — ³ Shah Jahans titel. — ⁴ Titel för höga dignitärer.

TAJ MAHAL.

Shah Jehan var en mäktig drott,
 Skrif, hant, hans lif i blod och guld!
 Men ännu af allt han satte dock
 Gemåten, harmoniska höll.
 Här, jemte väg vid gräfrens rann
 Besat med odlat ört,
 Om Arjansel från Begum
 Den kända sällskott.

Med drottens i förägg glans
 I harems tylla så
 Ej herrigens spåda rann
 Av Mustur i Mahal.
 Sin drottningens värdig hon höll
 Bått medfälla, merk gylla,
 Och mått på värdens löfven föll
 Från sinnen af jorden.

Wand över vater mandelträd,
 Just där var hennes rätta hem,
 I Rang Mahal, en lotus skär,
 Hög viden vullut odad lem,
 Då kong Fatahah's majestät
 Sotragens pelarnad
 Säg mig, då herrskaren utgå lät
 Lag öfver land och stad.

Från Delhi sol han drog i fält
 Att söka svalka i Kashmir,
 På elefant med purpurtält,
 Med harem, omrah¹ och vizir.
 Likt gudars här ett glittertåg
 Drog öfver Ganges slätt,
 I rosenskyar målet låg
 Och gjorde marschen lätt.

* * *

¹ Ett för sin vackra byggnadsstil och mosaik beryktadt marmortorn, som från Agras fästningsvallar ser ned öfver Jumna. Det tillhör Zenana eller harem i fästningens palats. — ² Badsal. — ³ Shah Jahans titel. — ⁴ Titel för höga dignitärer.

IVV

Lyss! Är det någon här som gråter?
 Jumnas vågor, de brusa åter,
 Bleka skepnader gå igen,
 Glömda scener ur det förflutna,
 Af månens strålar klart begjutna,
 I midnattstimman de lefva än.

* * *

Allah allena är allsmäktig¹,
 Och herrskarns makt blir maktlös här,
 Till spiran tung, juvelsmidd, präktig,
 I dödens rike ej lystras lär.
 Svart kryper sorgen
 Mot kejsarborgen,
 Härskaror hindra ej hennes stråt,
 Järnlåsen vrider hon,
 Genom slottsporten rider hon,
 Jämmerskrin följa med klagande gråt — — —

»Mumtâza Zemane, Mumtâza Zemane,
 Min ungdoms strålande brud!
 Min ledande stjärna,
 Jag följde dig gärna
 På Izraïls vingar till Gud!»²

»De ljufliga stunder, de paradisunder
 Din kärlek skapade, Arjamand,
 Nu äro de svunna,
 Ej himlen vill unna
 Åt jordiska timglas sin evighetssand.»

— — — — —

»Mig kungjort har hvar astrolog
 Hvad han på himlahvalfvet såg,
 Och mången natt jag vandrat vaken
 Och skådat upp mot zodiaken — — —

¹ Inskription å Taj Mahal. — ² Dödens engel hos muhammedanerna.

»Och tal har jag täljt mellan stjärneskaran,
Läst himlarnes språk och sett Aldebaran,
Orion och Sirius stråla så mildt,
Välsignande öfver våra öden:
De talte om lycka. Hvem bragte då döden?
Hvem strök då så vildt
Ett streck öfver glänsande skriften,
Hvem flyttade rosenbädden till griften,
Hvem öppnade väl seraglions dörr
Åt sorgen, som vägen ej funnit förr?»

»Mumtaza Zemane, Mumtaza Zemane,
Så rycktes du bort ur min famn.
Ej jordiska troner,
Blott himmelska zoner,
Dig bjuda en salighetshamn.»

* * *

Hennes slutna läppar tyckas svara:
»Allahs vägar äro underbara» —
Och svarta sorgen
Blef grå med tiden i kejsarborgen.

II.

»De renhjärtade skola inträda i Guds
lustgårdar.»

(Inskription från ingångsporten
till Taj Mahals trädgård.)

Vid dagens ljus sök åter Taj Bibis mausoleum
Och undra öfver tanken, som skapat hennes graf,
Och under dōmen lyss till koranens Te Deum,
Som trogna själar sjunga än vid hennes cenotaf.

Guldsten, perlemor, koraller,
Ametister, sardonyx,
Lapislazuli, kristaller,
Blodsten, jaspis och onyx
Och safirer och turkoser,
Ädla stenar utan tal
Ifrån Asiens alla riken
Hämtats hit till Taj Mahal.

Tjugu tusen trälars möda —
Sjutton år af svält och kif —
Offrats här att åt den döda
Vinna evigt minnes lif.
Se, hur väl hvar sten är skuren!
Och likt toners symfoni,
Af en enda grundton buren,
Färgers spel blir harmoni.

11.

»De renhjärtade stolta sörmlösa
Iustgårdar.»

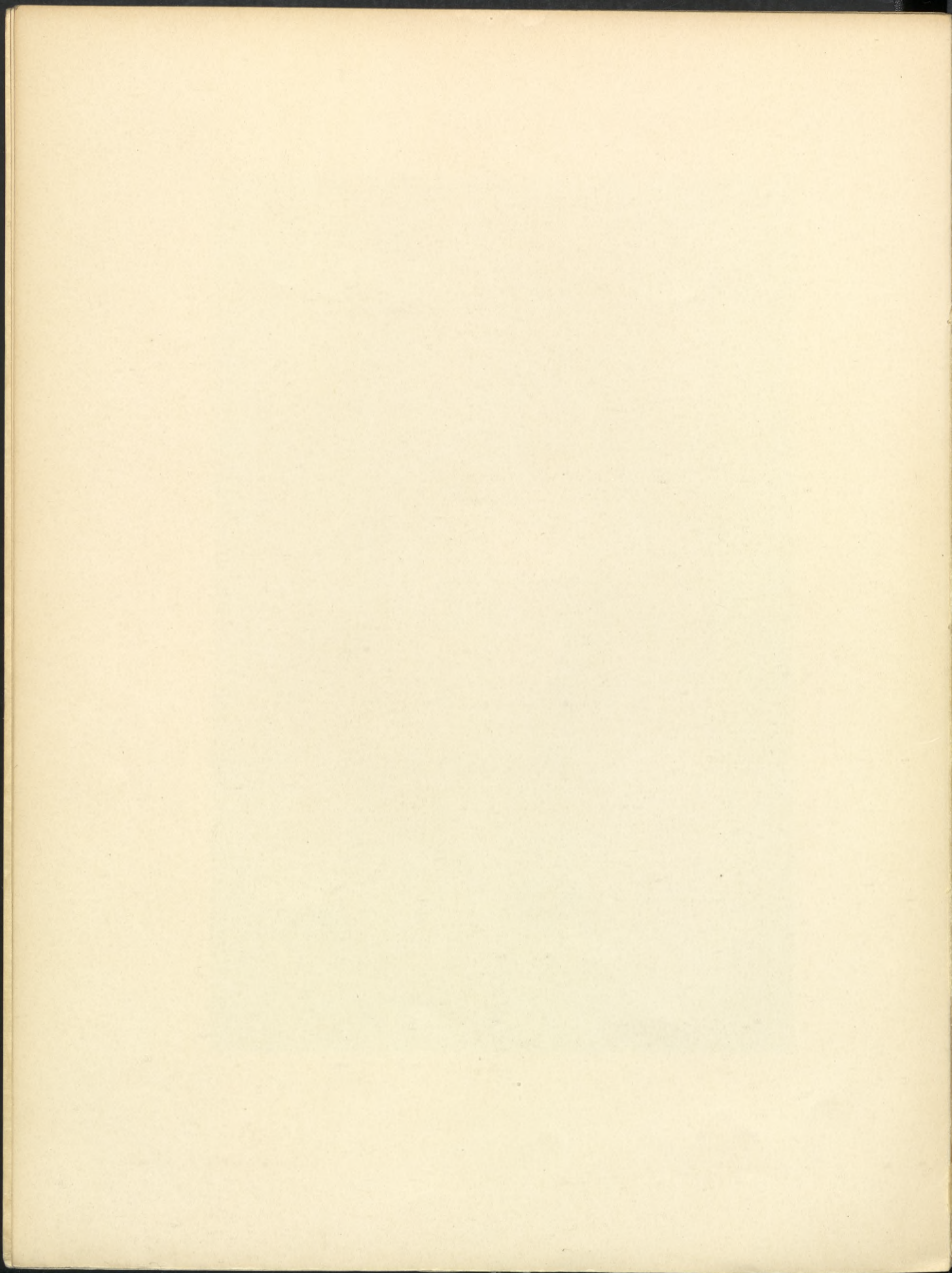
(Beskrifning af mausoleumet
af Taj Mahal i Agra.)

De renhjärtade sök åter Taj Bibis mausoleum
De renhjärtade söka öfver tanken, som skapat hennes graf,
De renhjärtade söka till koranens Te Deum,
De renhjärtade söka sjunga än vid hennes cenotaf.

Perlemor, perlemor, koraller,
Sardonyx, sardonyx,
Lapislazuli, kristaller,
Jaspis, jaspis och onyx
Och safirer och turkoser,
Sålla stonar utan tal
Från Asiens alla riken
Hämtats hit till Taj Mahal.

Fjogu tusen trälars möda —
Sottn är af svält och kif —
Offrats här att åt den döda
Vana evigt minnes lif.
Se, hur väl hvar sten är skuren!
Och likt toners symfoni,
Af en enda grundton buren,
Färgers spel blir harmoni.

TAJ MAHAL.

Mosaiken bildar fresken —
Frisen — tänkspråk ur korán,
Glada blomsterarabesker,
Svarta runors jämna ban.
Ingen annan än titanen
Grund till Taj Mahal har lagt,
Gudar sedan fattat planen,
Genier till slut den bragt.

Perlhvit, luftig som en hägring
Alabasterdömers rund
Hviskar om en yppig fågring,
Kall och blek i dödens stund.
Minareter högt mot himmeln
Peka mot en annan värld,
Och de tala om hur själen
Uppåt riktade sin färd.

Marmorns gallerverk sig sluter
Kring de tvennes hviloplats —
Dämpad dager mystiskt gjuter
Ljus i deras dödspalats —
Ty den grift han byggt åt henne,
Fick till sist han dela själf,
Bron till egen graf han spände
Aldrig öfver Jumnas elf.

Mjukt mot hårda marmorväggen,
Liljors, oleandrars grupp,
Edra hufvuden I läggen,
Lyften Edra knoppar upp!
Inne i den skumma salen,
Inom bas-reliefs kontur,
Språket, lefvande, I talen
Om en slumrande natur.

L V V

Vandra sakta, lät så svälla
Ur ditt bröst en sång och hör,
Hur sig röster till den sälla,
Likt en fjärran englakör.
Mångfördubblad under hvalfven
Blir den ton du Eko gaf —
Af en enda ljudvåg tager
Hon och skapar toners haf.

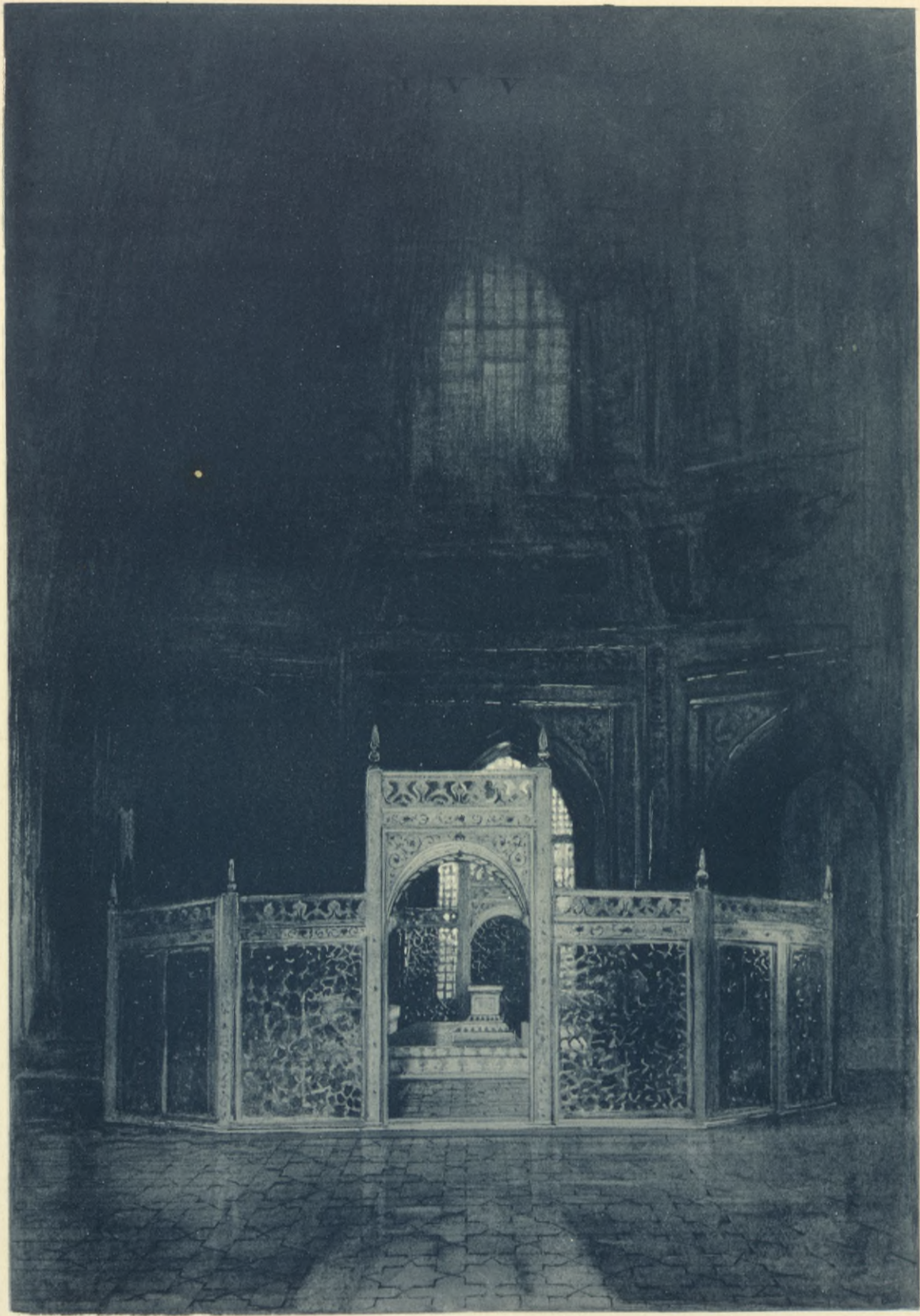
Och därute bambun, palmen
Skugga marmorns blomsterbård,
Näktergalen sjunger psalmen,
Sjunger om en rosengård,
Där hvar blomma är ett minne
Af hvad skönast var och bäst,
Evigt herrskar vår därinne,
Själar hålla evig fest.

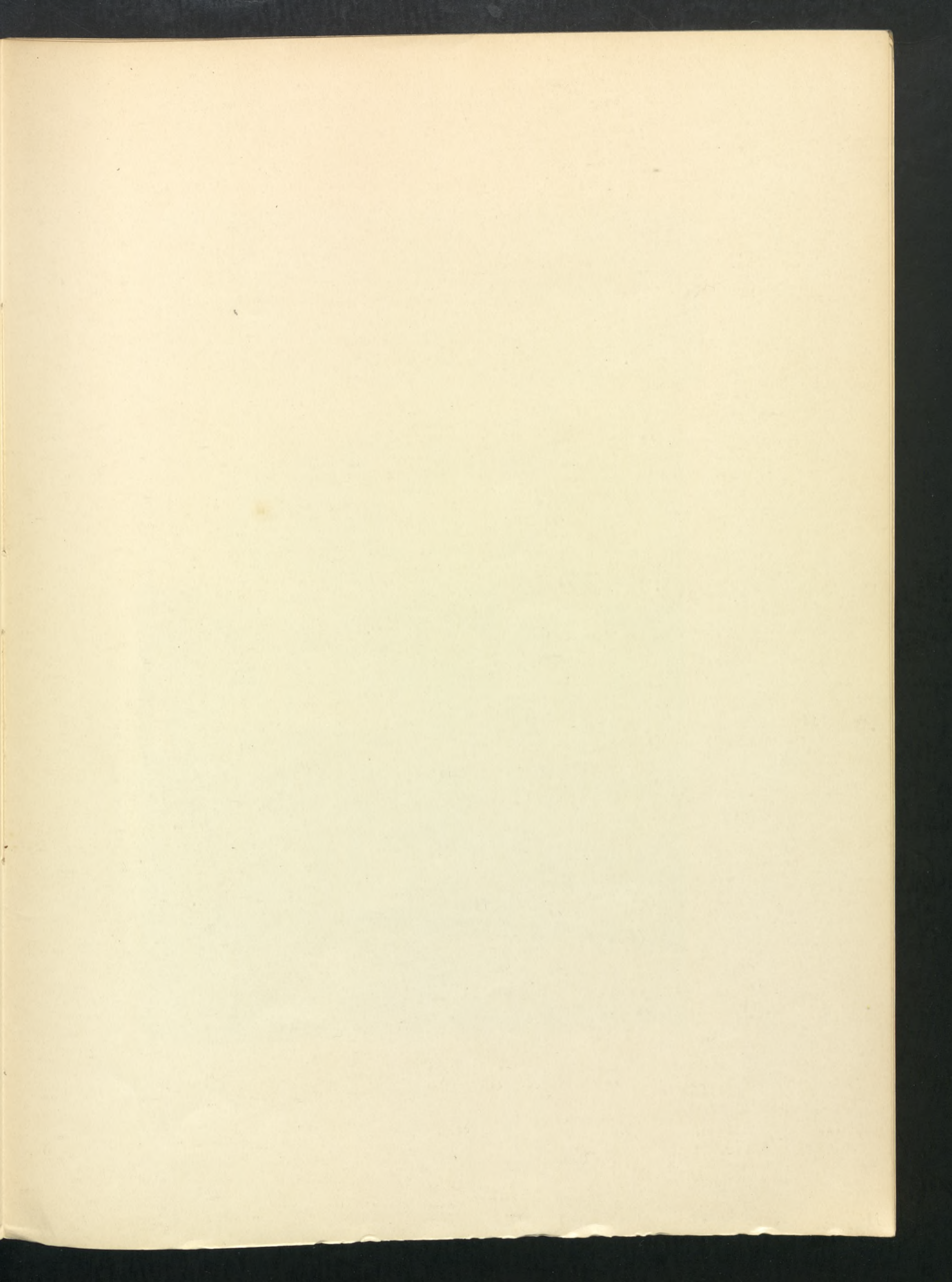
Från såväl, är så svälla
Så det beror en sling och här,
Så det beror till den sälla
Så det beror englaktör,
Så det beror under hvalfven
Så det beror de Eko gaf —
Så det beror tedväg tager
Så det beror toners haf.

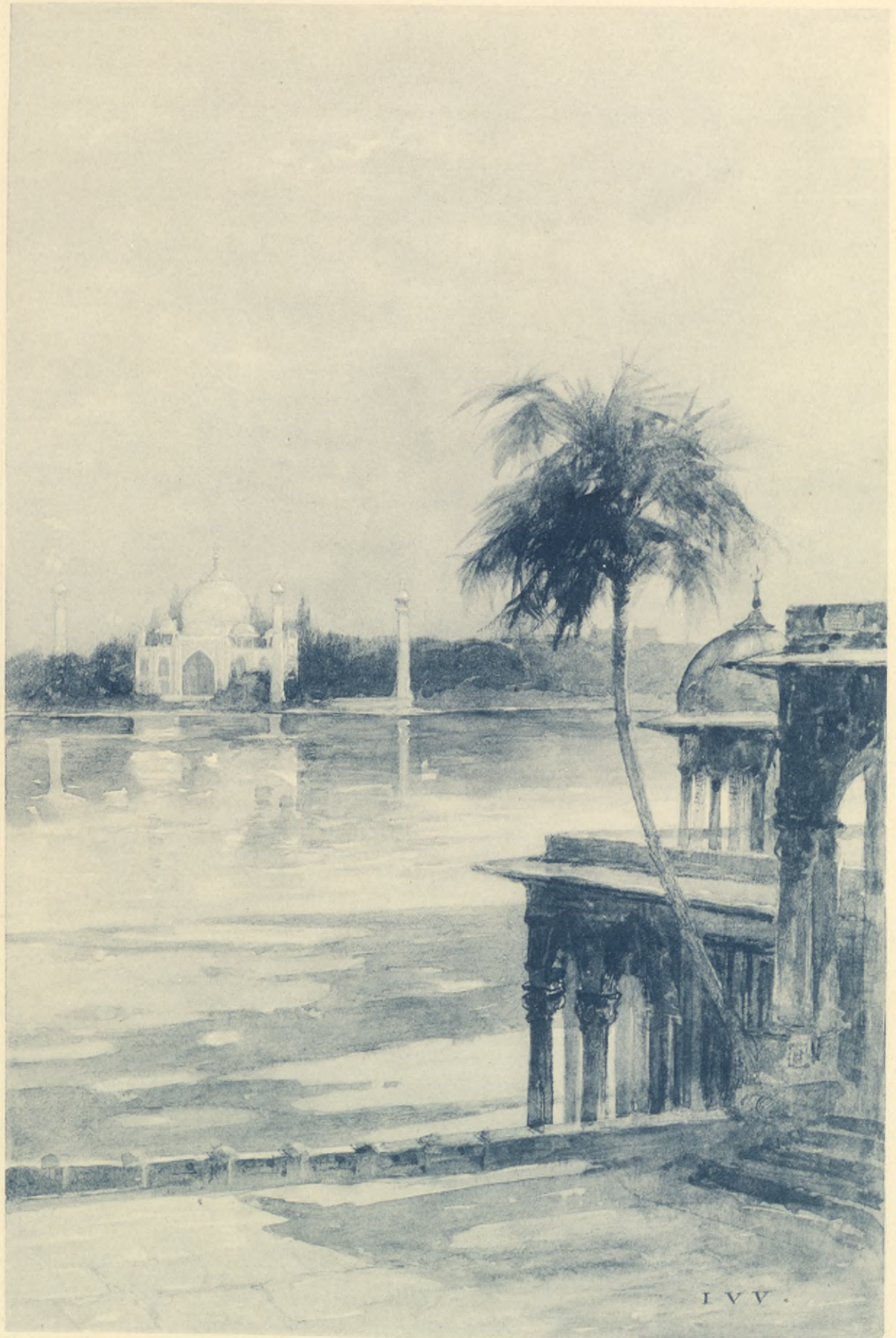
Det där är bambun, palmen
Så det beror blomsterbård,
Så det beror sjunger psalmen,
Så det beror en rosengård,
Där hvar blomma är ett minne
Af hvad skönast var och bäst,
Evigt herrskar där därinne,
Själur hålla evig fest.

TAJ MAHAL.

Här, i dessa stilla lunder,
Hviskar allt om paradiset,
Griftens skönhet verkar under —
Döden synes god och vis.
Åt hvart blomblad är det gifvet
Odet om uppståndelsen
Och om storverk, som i lifvet
Fostras genom kärleken.

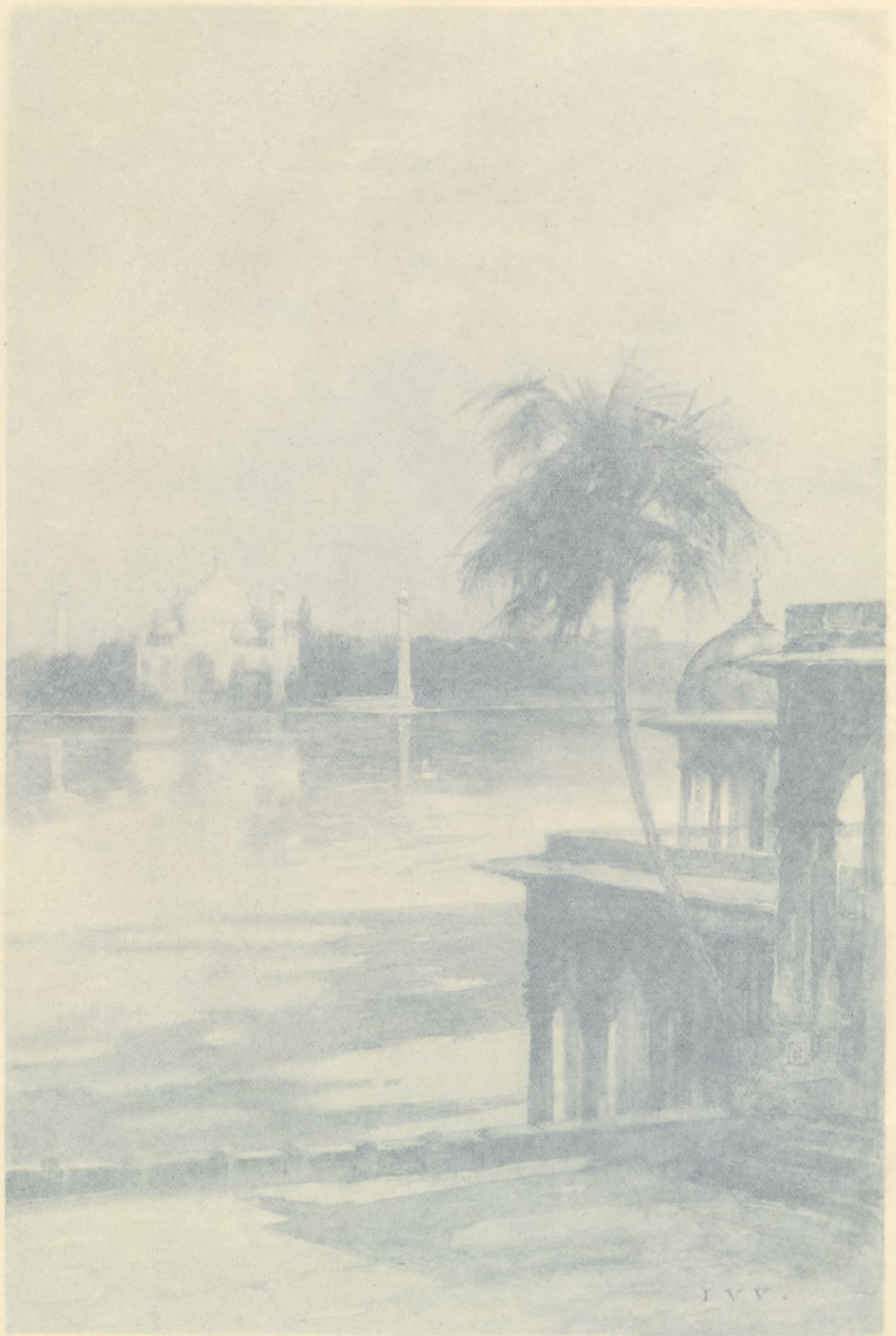
LVV.

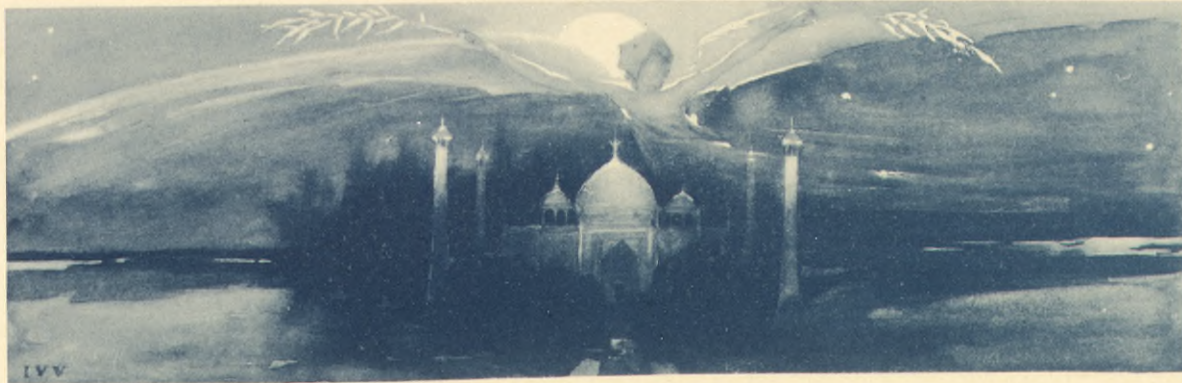
Detta är en bild av ett landskap
som jag såg när jag var liten.
Det är en bild av ett landskap
som jag såg när jag var liten.

Tänk dig en strand med blått vatten
Det blåa vattnet är så vackert
Tänk dig en strand med blått vatten
Det blåa vattnet är så vackert
En strand med blått vatten
Det blåa vattnet är så vackert
En strand med blått vatten
Det blåa vattnet är så vackert

Vi är i en stad som heter Stockholm
Kan du se den stora kyrkan
Det är en så fin kyrka
Just där den stora kyrkan står
Tänk dig en strand med blått vatten
Altså den stora kyrkan
Ha byggt en strand med blått vatten
Kan sträva så långt som jag vill

IVV.

III.

Då som fantomer än i morgondimman
Allt ter sig, innan solen dagen födt,
Gå hit, och i den aningsfulla timman
Tänk — innan dagen tanken nött.

Tänk dig ett tempelslott, dit mänskoanden
Det bästa bragt ur själens fatatur,
Tänk dig en byggnad, som af mänskohanden
Blef grundad på en järnfast jättemur,
En jättemur af broderlig förening,
Där hvar man tacksamt tog och gärna gaf,
Ty fatta dock af livvets dolda mening,
Att vågor äro vi på samma haf.

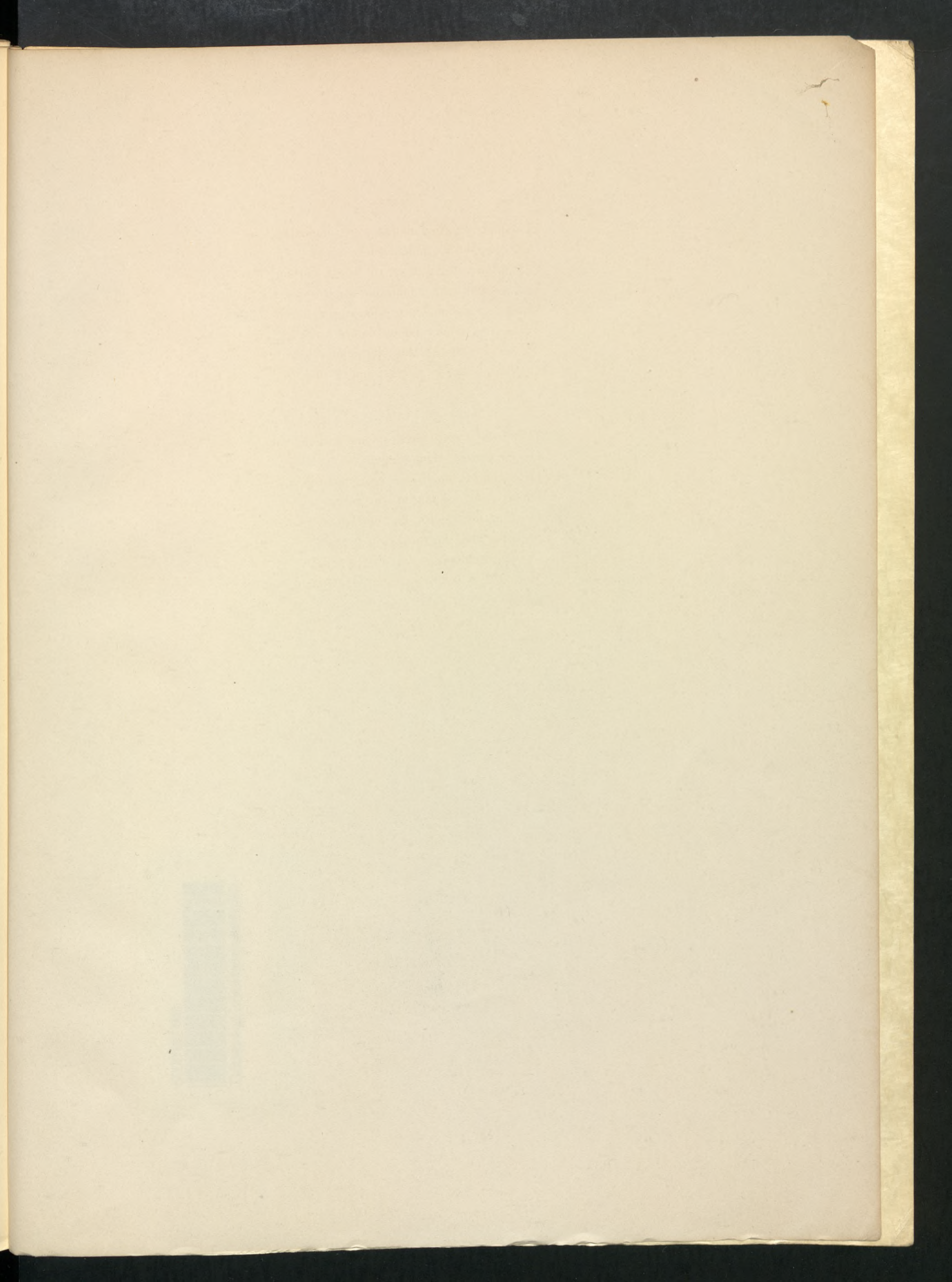
Vi se i Taj Mahal hur marmorns renhet
Kan hvila öfver brokig mosaik,
Och huru stilen framstår i sin enhet
Just därför, att den är på mångfald rik —
Tänk dig ett tempelslott, där samarbeten
Af tusende för frihetens idol
Ha byggt en fristad, hvari mänskligheten
Kan sträfva samfäldt emot höga mål.

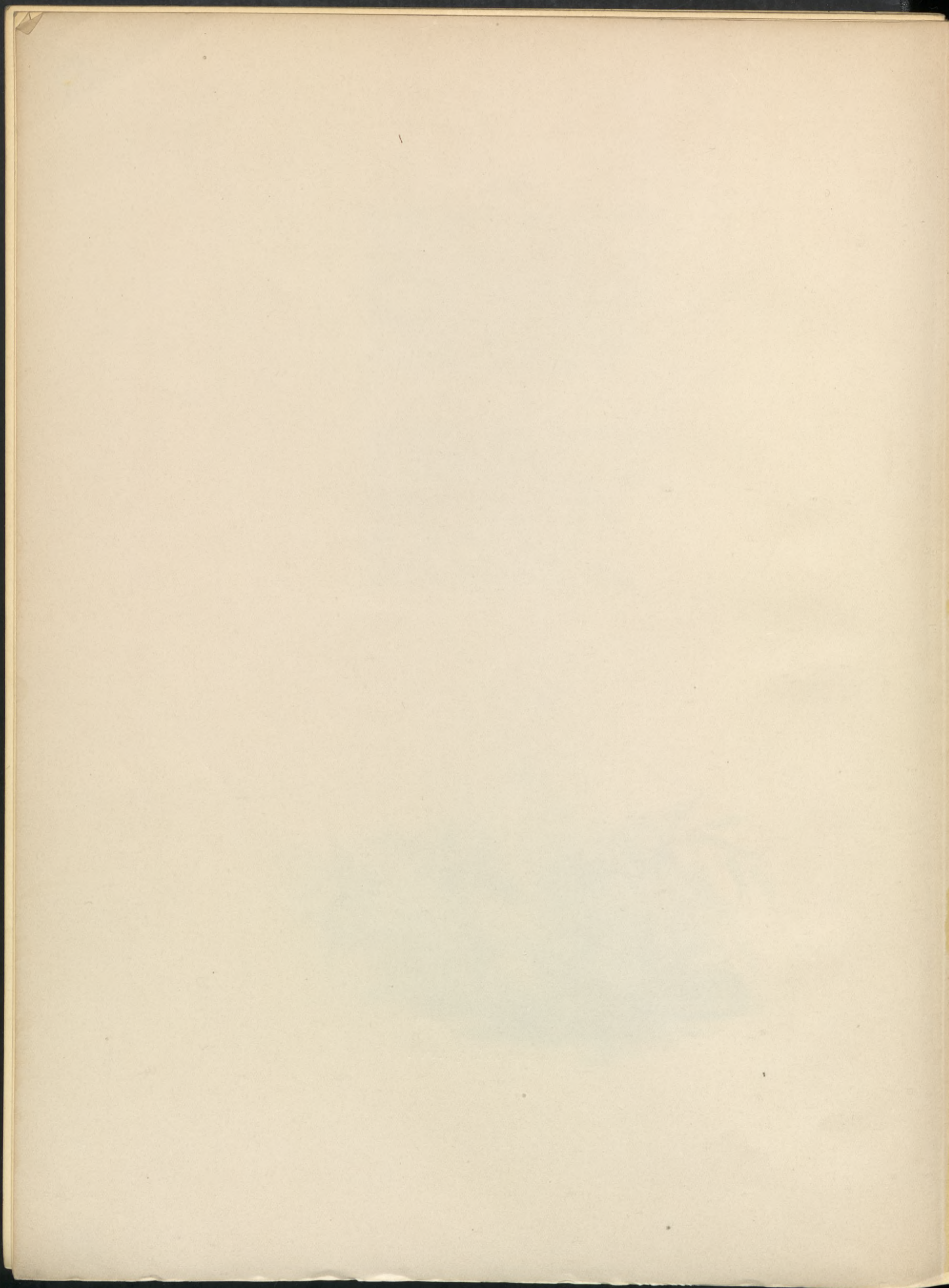
TAJ MAHAL.

Ej denna byggnad någon mur omgärdar,
Den öfverskådar hela jordens krets,
Och krönes af att bron till andra världar
Har spännts från minaretens *högsta* spets.
Det är ej döden blott, som vägen leder
Till andra rymder på en okänd ban',
Ty siarblicken och den själ, som beder,
De tränga uppåt mot ett högre plan.

Och hvad där hviskades i midnattstimman
Om Arjamand Banu Begum,
Det skingras nu liksom morgondimman,
Då den för solglansen gifver rum.
Och ser du framför dig herrligt syfte,
Som Parcifäl såg sin helga grål,
Du högra handen mot himlen lyfte,
Med tro på mänsklighetens Taj Mahal.

6000197163

Göteborgs universitetsbibliotek

29

ABIVV

Pris 3 kronor